

Национален институт на правосъдието
"Повишаване капацитета на съдебната система и обучение по Европейската
конвенция за защита правата на човека и основните свободи в Националния
институт на правосъдието"
Договор № 93-00-42/20.02.2013 НФМ 2009-2014

Дело *Ullens de Schooten and Rezabek* срещу Белгия (*Ullens de Schooten and Rezabek v. Belgium*), жалби № 3989/07 и 38353/07

Решение на Второ отделение от 20 септември 2011 г., окончателно

Член 6, § 1, право на справедлив процес – няма нарушение

Съдът не изключва възможността при определени обстоятелства отказът на националните съдилища да отправят преюдициално запитване до Съда на ЕС да представлява нарушение на чл. 6 от Конвенцията. Чл. 6, § 1 налага на националните съдилища задължението да мотивират, в светлината на приложимото законодателство, всяко решение, с което отказват да отправят преюдициално запитване. В специфичния контекст на чл. 234 ДЕО (сега чл. 267 от ДФЕС) това означава, че такива откази трябва да бъдат мотивирани в светлината на установените в практиката на Съда на ЕС основания за отказ.

Фактите

Жалбоподателите са директори на акредитирана лаборатория за клинични тестове, която имала договор за възстановяване на разходите чрез националната здравноосигурителна схема.

В периода май 1996 г. - юни 2006 г. срещу жалбоподателите било водено наказателно производство по няколко обвинения, включително и фалшификация на документи и неизпълнение на чл. 3 от Белгийския кралски указ № 143/1982 г., съгласно който такава лаборатория може да бъде ръководена само от лица с определена квалификация. Делото било препращано на няколко пъти на различни съдебни инстанции. Пред всички инстанции жалбоподателите твърдели, че чл. 3 от Указа противоречал на разпоредби на Договора за създаване на Европейската общност и в тази връзка настоявали съответният съд да изпрати преюдициално запитване до Съда на ЕС. Съдилищата отказвали. В крайна сметка жалбоподателите били признати за виновни и осъдени на лишаване от свобода и глоба. През 2001 г. касационният съд потвърдил присъдите, които влезли в сила, но отменил решението по гражданските иски за здравноосигурителните дружества и върнал тази част от делото на апелативния съд.

Междувременно, на 7 декември 1999 г. първият жалбоподател подал жалба до Европейската комисия с оплакване, че чл. 3 от Указа е несъвместим с Договора. С решение от 17 юли 2002 г. Комисията потвърдила, че е налице такава несъвместимост. През май 2005 г. белгийските власти изменили чл. 3 от Указа, съобразявайки се с решението на Комисията.

Пред апелативния съд жалбоподателите твърдели, че поради противоречието си с общностното право чл. 3 от Указа не пораждал правно действие, поради което съдът не трябвало да взема предвид присъдите срещу тях при разглеждането на гражданските

искове. Поискали и съдът да отправи преюдициално запитване до Съда на ЕС по този въпрос. С решение от 23 ноември 2005 г. апелативният съд уважил гражданските искове срещу жалбоподателите, като приел, че мнението на Комисията не го обвързва, че с влезлите в сила присъди съдът вече бил приел, че въпросната разпоредба не противоречи на общностното право, и че преюдициално запитване не било необходимо.

На 14 юни 2006 г. касационният съд потвърдил решението. Той също отказал да отправи преюдициално запитване, като отбелязал, че въпросът дали принципът на примата на правото на ЕС трябва да надделее над силата на пресъдено нещо на влезли в сила съдебни решения вече бил решен от Съда на ЕС (*Eco Swiss China (C-126/97)*, 1 юни 1999 г., и *Rosemarie Kapferer (C-234/04)*, 16 март 2006 г.). Съдът на ЕС бил приел, че общностното право не изисквало от националния съд да откаже да приложи националните процесуални правила, уреждащи влизането в сила на съдебните решения, дори и ако такъв отказ би довел до поправянето на нарушение на общностното право, допуснато с окончателно съдебно решение. Касационният съд цитирал и решението *Kapferer*, според което задължението за преразглеждане на окончателно съдебно решение, което изглеждало постановено в нарушение на общностното право, зависело от наличието в националното право на правомощие за възобновяване на производството.

Отделно от тези дела, първият жалбоподателя подал жалба срещу решението лабораторията да бъде лишена от акредитация. По това дело с окончателно решение Държавният съвет също отказал да изпрати преюдициално запитване до Люксембург, като постановил, че Договорът е неприложим към конкретния казус.

Правото

Жалбоподателите се оплакват, че са били лишени от справедлив процес, тъй като касационният съд е отказал да уважи искането им за преюдициално запитване, а Държавният съвет не е обсъдил явната незаконосъобразност на чл. 3 от Устава и е отказал да отправи преюдициално запитване. Те се позовават на чл. 6, § 1 от Конвенцията.

54-57. Съдът подчертава, че Конвенцията не гарантира право едно дело да бъде отнесено за преюдициално запитване от националния съд към международна институция. Същевременно обаче чл. 6 изисква националният съд да мотивира всяко решение, с което отказва да отнесе въпрос към такава институция, особено когато приложимото право позволява такива откази само в изключителни случаи. Съгласно Договора за ЕО върховните съдилища, като последни съдебни инстанции, са длъжни да отправят преюдициално запитване до Съда на ЕС, когато въпросът се отнася до тълкуването на правото на ЕС, а отказите им да сторят това трябва да са мотивирани спрямо изключенията, развити в юриспруденцията на Съда на ЕС (делото *S.r.l. CILFIT and Lanificio di Gavardo S.p.a. v. Ministry of Health (283/81, Rec. 1982, p. 3415)*). Националните съдилища не са длъжни да отправят преюдициално запитване, когато въпросът е ирелевантен, или въпросната разпоредба на правото на ЕС е била вече изтъкувана от Съда на ЕС, или когато прилагането на правото на ЕС е толкова ясно, че не остава място за разумно съмнение.

58. Въпросът за отправянето на преюдициално запитване обаче е свързан с чл. 6, § 1 от Конвенцията, който задължава съдилищата да се произнесат по всеки поставен в

производството пред тях правен аргумент и това е от особено значение в юрисдикционния контекст на ЕС. „Целта на прилагането на чл. 234 от Договора за ЕО (сега чл. 267 от ДФЕС) е да се гарантира точното приложение и еднаквото тълкуване на общностното право във всички страни членки и по-конкретно да се предотврати появата в рамките на Общността на противоречиви съдебни решения по въпроси на общностното право.“

59. „Съдът не изключва възможността в случаите, когато съществува механизъм за отправяне на преюдициални запитвания, отказът на националните съдилища да уважат такова искане да наруши справедливостта на производството при определени обстоятелства – дори когато съдът не се произнася като последна инстанция (виж, наред с други източници *Predil Anstalt S.A. v. Italy (dec.)*, no. 31993/96, 8 юни 1999 г., и *Herma v. Germany (dec.)*, no. 54193/07, 8 декември 2009 г.) – независимо дали преюдициалното решение ще се постанови от национален съд (виж *Coëme and Others v. Belgium*, nos. 32492/96, 32547/96, 32548/96, 33209/96 and 33210/96, § 114, ECHR 2000-VII; *Wynen v. Belgium*, no. 32576/96, §§ 41-43, ECHR 2002-VIII; и *Ernst and Others v. Belgium*, no. 33400/96, § 74, 15 юли 2003) или от Съда на ЕС (виж например *Société Divagsa v. Spain*, no. 20631/92, решение на Комисията от 12 май 1993, Decisions and Reports (DR) 74; *Desmots v. France (dec.)*, no. 41358/98, 23 март 1999; *Dotta v. Italy (dec.)*, no. 38399/97, 7 септември 1999; *Moosbrugger v. Austria (dec.)*, no. 44861/98, 25 януари 2000; *John v. Germany (dec.)*, no. 15073/03, 13 февруари 2007; и цитираните по-горе решения *Predil Anstalt S.A.* и *Herma*). Същото е вярно и когато се докаже, че отказът е произволен (*ibid.*), т.е. когато е било отказано, макар и приложимите норми да не са допускали изключение от принципа за отправяне на преюдициално запитване или не е имало алтернатива; когато отказът се мотивира с причини, различни от предвидените в закона, или когато отказът не е бил съответно мотивиран, както се изисква от закона”.

60-62. Поради това чл. 6, § 1 налага на националните съдилища задължението да мотивират, в светлината на приложимото законодателство, всяко решение, с което отказват да отправят преюдициално запитване. В специфичния контекст на чл. 234 ДЕО (сега чл. 267 от ДФЕС) това означава, че последната съдебна инстанция е длъжна да мотивира отказа си в светлината на изведените в практиката на Съда на ЕС изключения.

63-65 Съдът отбелязва, че в настоящия случай задължението за мотивиране е било изпълнено. По-конкретно, в първото производство касационният съд е посочил, че въпросът за отношението между принципа за примат на общностното право и принципа *res judicata* вече е бил разгледан от Съда на ЕС, който е изложил подробни мотиви. Касационният съд е цитирал съдебна практика на този съд. Що се отнася до второто производство, Държавният съвет се е мотивирал с решението *Cilfit*, като е приел, че не съществува съмнение, че чл. 86 от Договора е неприложим по отношение на лабораториите, изброени в чл. 3 от Устава, и че тълкуването, което Съдът на ЕС би дал на другите разпоредби на Договора, „не могат да повлияят на изхода на спора“. Въпросът дали тълкуването и прилагането на европейското законодателство е правилно не е от компетентността на ЕСПЧ.

67. С оглед на мотивите, които върховните съдилища на Белгия са дали за своите откази, и като разглежда делото като цяло, Съдът намира, че няма нарушение на правото на жалбоподателите на справедлив процес по член 6 от Конвенцията.

